

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΑΔΟΝ

TOY

BOY 440N
IBANNEK BHXA
500. EIGHTH

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ (1289). (+)

Μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν Μετεώρων εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐθνικὴν βιβλιοθήκην μετενεχθέντων χειρογράφων κωδίκων εὑρηται καὶ τὸ παρὰ πόδας ἐκδιδόμενον πρωτότυπον χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἐκδεδομένον κατὰ Μάρτιον τοῦ ἔτους 6797 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἥτοι τοῦ 1289 μετὰ Χριστόν. Εἶνε δὲ τοῦτο εἰλητάριον ἐπὶ περγαμηνῆς ἔχον μῆκος μὲν 2,23 πλάτος δὲ 0,351, οὗ μόνον τὰ 0,251 εἶνε γεγραμμένα, τοῦ λοιποῦ πλάτους ἐκατέρωθεν καταλαμβανομένου ὑπὸ τῆς ἀγράφου ᾧας.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ χρυσοβούλλου τούτου εἶνε σαφές. Πρόκειται περὶ ἐπικυρώσεως κτημάτων δωρηθέντων τῇ ἐγγὺς τῆς πόλεως Φαναρίου κατὰ τὴν θέσιν Λυκουσάδος κειμένη μονῇ Παναγίας τῆς Ἐλεούσης· εἶχον δὲ δωρηθῇ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κτήματα εἰς τὴν εἰρημένην μονὴν ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ Δούκα ἣτις τὸ μοναχικὸν ὑποδύσα σχῆμα ἐκλήθη Ὑπομονή. Ἐκείντο δὲ τὰ κτήματα ἐκεῖ μὲν ὅπουδῆποτε, ἦτοι περὶ τὴν χώραν τοῦ Φαναρίου, τινὰ δὲ καὶ ἀπώτερον ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀλλ' ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς ἀπάντων δὲν εἶνε εὐχερὴς, δέον δὲ νὰ ἐπιχειρηθῇ ὑπὸ τινος τῶν ἰθαγενῶν ἢ τῶν αὐτόθι παρεπιδημούντων λογίων. Τοῦθ' ὅπερ γνωρίζομεν εἶνε ὅτι ἡ μονὴ τῆς Ἐλεούσης δὲν σώζεται τὴν σήμερον, ἀλλ' ὁ χώρος ἐν ᾧ ἔκειτο διατηρεῖ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ ὄνομα, καλούμενος Λυκσάδα κατὰ παράλειψιν ἢ κατάπνιξιν ἐν τῇ προφορᾷ τῆς συλλαβῆς ου τῆς παλαιᾶς Λυκουσάδος. Κατὰ τᾶλλα ἡ ἐρμηνεία τοῦ χρυσοβούλλου εἶνε εὐχερὴς εἰς τοὺς διατρίβοντας περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδὲ παρέχει τι πλὴν τῶν γεωγραφικῶν ὀνομάτων τὸ δυσξύμβλητον, ἅτε συντεταγμένον κατὰ τὸν συνήθη τύπον καὶ περιέχον πράγματα καὶ ἄλλοθεν πολλαχῶς γνωστά. Ἀρκεῖ δὲ νὰ σημειώσωμεν τὰ ἐξῆς ὀλίγα. Οἱ πάροικοι εἶνε οἱ γνωστοὶ ἐναπόγραφοι τῶν βυζαντιακῶν χρόνων περὶ ὧν πολλάκις γίνεται λόγος ἐν τε διαφόροις νομικαῖς

ΔΕΛΤ. ΙΣΤ. ΕΤΑΙΡ.

(+) 18. Ν. Ἐλληνομν. 10 (1913) σ. 346.

8

Amphiprion lineatus

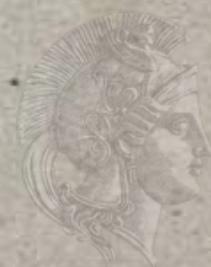
συγγραφαῖς τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἐν τοῖς χρυσοβούλλοις (1).—Τὸ παρὰ τὰ Τρίκκαλα λουτρὸν ἦτο βεβαίως γνωστὸν τι καὶ οὐκ ἄσημον κτίριον, ὅπως ἰδίᾳ ἀναφέρεται· ὁ δὲ τύπος τῆς λέξεως *λοετρον* εἶνε συνηθέστατος παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. —Περίεργοι εἶνε αἱ τοπικαὶ ὀνομασίαι Πρακτικάτους, Σιμισαράτοι, Λεβαχάτοι, Ταρωνάτοι αἱ φέρουσαι κατὰ ληξιν μὲν λατινικὴν, οὐκ ἀσυνήθη παρὰ Βυζαντινοῖς, τύπον δὲ ὀνόματος καθαρῶς οἰκογενειακοῦ. Δεικνύουσι δὲ ἡμῖν ταῦτα οὕτως ἐπιφανῶς τὴν γέννησιν ὀνομάτων τοπικῶν ἐξ οἰκογενειακῶν, οἷα ἐπῆλθε κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς Δύσεως, ὥστε σχεδὸν διστάζει ὁ ἀναγινώσκων τὸ χρυσοβούλλον κατὰ πρῶτον, ἂν πρόκειται ἀληθῶς ἐνταῦθα περὶ χωρίων ἢ περὶ ἀνδρῶν. —Τὰ *σαντάλια* τὰ ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Ἐζεροῦ εἶνε ἀλιευτικαὶ λέμβοι, τὸ δὲ ὄνομα παρέλαβον, ὡς γνωστὸν, καὶ οἱ Τοῦρκοι *σαντάλ* καλοῦντες τὰ πλοιάρια. Καὶ τὸ μὲν ὄνομα Ἐζερὸς φέρει σήμερον τὸ τῇ λίμνῃ παρακείμενον χωρίον *Νεζερός*, ἡ δὲ λίμνη εἶνε καὶ τὴν σήμερον μάλα πολυῖχθος, οὕτως ὥστε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἀποζῶσιν ἐκ τῆς ἀλιείας (2). Τὸ δὲ νέον τοῦτο ὄνομα τῆς περὶ τὴν λίμνην, τὴν παλαιὰν Ἀσκορίδα, χώρας, δὲν ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐνταῦθα, ἀλλ' εἶνε καὶ ἄλλως γνωστὸν παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (3). Καθ' ὅσον ὁμως γνωρίζω, αὕτη εἶνε ἡ πρώτη ἀσφαλῶς δυναμένη νὰ χρονολογηθῇ μνεία τοῦ ὀνόματος. — Ἡ δὲ Βούναινα ἀναφέρεται καὶ ὡς ἰδίᾳ ἐπισκοπὴ, τελουσα ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Λαρίσσης (4). Τὴν δὲ λέξιν θέμα πρέπει ἄρα νὰ ἐκλάβωμεν ὡς ἔχουσιν τὴν ἄλλως παρὰ Βυζαντινοῖς γνωστὴν σημασίαν τῆς μεγάλης διοικητικῆς διαιρέσεως; Παρατηροῦμεν μὲν ὅτι ἐν μεταγενεστέροις τοῦ δεκάτου αἰῶνος χρόνοις γίνεται διάκρισις τῆς βορείου Θεσσαλίας ἣτις ὑπήγετο εἰς τὸ θέμα Μακεδονίας ἀπὸ τῆς δευτέρας Θεσσαλίας καλουμένης, ἣτις δὲν φαίνεται ἀνήκουσα ἅπασα εἰς τὸ θέμα Ἑλλάδος, ἀφ' οὗ ῥητῶς ἀπ' αὐτῆς διαστέλλεται τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ μητροπολίτου Λαρίσσης ὅστις φέρει τὸν τίτλον ὁ *Λαρίσσης, δευτέρας Θεσσαλίας καὶ πάσης Ἑλ-*

(1) Ἰδ. Π. Καλλιγᾶ περὶ δουλοπαροικίας παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Βυζαντινοῖς ἐν Μελέταις καὶ Λόγοις σ. 261 κ. ἐ.

(2) Γεωργιάδου Θεσσαλία, σ. 69.

(3) Ἰδ. Parthey, Notitiae Graec. episc. Not. 3,497 ὁ Ἐζέρου, ἐνθα γραπτέον ὁ Ἐζεροῦ.

(4) Αὐτόθι Not. 3,518.

λάος (1). 'Αλλ' ἰδίᾳ μνείᾳ θέματος θεσσαλικοῦ φερωνυμουμένου ἀπὸ τῇ Βουναίνῃ δὲν γίνεται, εἶνε δὲ καὶ ὁ τόπος ἀσημότερος ἄλλων θεσσαλικῶν, ὥστε ἀμφίβολον μένει ἂν πράγματι ὑπῆρξεν ἐν τῇ βυζαντινῇ διοικήσει θέμα οὕτω καλούμενον.

Τὸ χρυσόβουλλον σώζεται ἐν πρωτοτύπῳ, ὡς εἶπον, διὸ φέρει διὰ κινναβάρεως γεγραμμένας, ὡς συνήθως, τὰς λέξεις *λόγον ἔνθα πρόκειται περὶ τῆς βασιλείας, τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς Μάρτιον, τὸν ἀριθμὸν τῆς ἰνδικτιῶνος δευτέρας καὶ τὴν μονάδα τοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἑνενηκοστοῦ ἑβδόμου*, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀπὸ Χριστοῦ 1289. Διὰ κινναβάρεως ἐπίσης γέγραπται πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἰδίᾳ τοῦ βασιλέως χειρὶ ἢ ὑπογραφή (2). Ἐκδίδων δὲ τὸ χρυσόβουλλον διετήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ πρωτοτύπου, ὡς πρέπει νὰ γίνηται ὅταν ἐκδίδωνται ἑγγραφα ἐπίσημα διασωθέντα ἡμῖν ἐν πρωτοτύπῳ. Μόνον δ' ἔστιξα καταλλήλως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κατανοήσεως τῶν γεγραμμένων.

Τελευτῶν παρατηρῶ ὅτι τὸ χρυσόβουλλον δὲν εἶνε γεγραμμένον ἐπὶ ἑνὸς κομματίου περγαμηνῆς, ἀλλὰ σύγκειται ἐκ τριῶν συγκεκολλημένων ἀλλήλοις. Ἐπὶ δὲ τῶν κολλημάτων τῶν κομματίων ὀπισθεν ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς *Διὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου—Θεοδώρου—τοῦ Μουζάλατος*. Εἶνε δὲ γεγραμμένα ταῦτα οὕτως, ὥστε τὰ γράμματα διήκουσιν ἐφ' ἑκάστου κολλήματος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κομματίου περγαμηνῆς εἰς τὸ ἄλλο. Ἐχομεν οὕτω συνυπογεγραμμένον χάριν μείζονος κύρους καὶ τὸν πρωθυπουργὸν τοῦ κράτους, ὡς σήμερον οἱ ὑπουργοὶ συνυπογράφουσι τῷ βασιλεῖ τὰ διατάγματα. Εἶχε δὲ λόγον αὕτη ἡ μεσοσχιδῆς ὑπὸ τοῦ κολλήματος αὐτόγραφος πιθανώτατα γραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅπως μὴ εἰσχωρήσῃ νοθεΐα δι' ἀντικαταστάσεώς τινος τῶν κολλῶν τῶν συναπαρτιζουσῶν τὰ ἐκ πλειόνων τῆς μιᾶς ἀποτελούμενα ἐπὶ περγαμηνῆς χρυσόβουλλα. Τοιαύτην δὲ σημασίαν ἔχουσι τὰ ἐνίοτε ἐν χρυσοβούλλοις ἅτινα δὲν περιεσώθησαν ἐν πρωτοτύπῳ, ἀλλ' ἐν ἀντιγράφοις ἐκ τῶν ἀρχείων εἰλημμένοις σημειούμενα ἐν τέλει «εἶχε . . . τὸ **διὰ τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου τοῦ Ἀγιοθεοδώριτου Μιχαήλ**» καὶ τὰ τοιαῦ-

(1) Ἰδ. Parthey Not. 3, 493. 4, 35.

(2) Τὰ διὰ κινναβάρεως γεγραμμένα ἐδήλωσα ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ χρυσοβούλλου διὰ παχέων γραμμάτων.

τα (1). Ἐδηλοῦτο δηλαδή ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ὅτι εὕρισκετο τὸ πρωτότυπον κατεστρωμένον διὰ τῶν τοιούτων σημειωμάτων τοῦ λογοθέτου. Ὅποιαν δὲ θέσιν συνήθως εἶχε τὸ βραχὺ τοῦ λογοθέτου σημείωμα ἀποδεικνύει τὸ ἀνά χειρας χρυσόβουλλον. Κατὰ πόσον δὲ ἐν πᾶσι τοῖς πρωτοτύποις χρυσοβούλλοις ὑπῆρχε τὸ σημείωμα τοῦτο καὶ ὑπὸ τίνος γεγραμμένον καὶ ἂν πάντοτε κατὰ τὰς συρραφὰς ἢ συναφὰς τῶν κολλῶν μόνον δι' εἰδικῆς ἐρεῦνης δύναται ν' ἀποδειχθῇ. Ἴσως δὲ γράψωμεν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἄλλοτε διὰ μακροτέρων. Ἀρκεῖτω δ' ἐνταῦθα ἡ παρατήρησις ὅτι ἐν Ἀγίῳ Ὄρει εἶδον χρυσόβουλλον Ἰωάννου Α' τοῦ Παλαιολόγου τοῦ ἔτους 1344, δι' παραχωρεῖ τῷ πικτῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ Ἰωάννῃ τῷ Χούμνῳ τὸ χωρίον Ζίχνα, φέρον τὴν σημείωσιν διὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰωάννου τοῦ Ραοῦλ κάτωθεν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Σώζεται δὲ τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀθῶ μονῇ τοῦ Φιλοθέου. — Ὁ δὲ Θεόδωρος Μουζάλων, ἀνήκων εἰς ἐπιφανῆ οἶκον τοῦ Βυζαντίου, καίπερ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου δυσμενῶς ποτε πρὸς αὐτὸν διατεθέντος (2), ἐπὶ τοῦ ἐκεῖνον διαδεξαμένου Ἀνδρονίκου Β' διεκρίθη ἀναβὰς εἰς τὰ ὕψιστα τῶν ἀξιωμάτων καὶ μεγίστων τυχῶν τιμῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ μνηστεία τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μετὰ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως (3). ἀπέθανε δὲ ὡς μοναχὸς τῷ 1294 διαδεξαμένου αὐτὸν ἐν τῷ ἀξιώματι τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ Νικηφόρου Χούμνου, καὶ ἐτάφη ἐν Νικαίᾳ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένη τοῦ Τορνικίου (4).

Ταῦτα θεωρῶ ἐπαρκῆ πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ χρυσοβούλλου.

† Οὐδὲν τῆς ἀληθείας ἐπικρατέστερον καὶ οὐδὲν τῆς κατ' αὐτὴν ἐπιγνώσεως ἀνθρώποις ἐπαινετώτερον· οἱ γὰρ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραγμάτων τοῦ ὄντος κατ' ἀλήθειαν γινόμενοι ἐπιγνώμονες τὸ καλὸν ἂν πάντως ἐπὶ πᾶσι προέλοιντο καὶ οὐδέποτ' ἂν ἐκπέσαιεν τοῦ συμφέροντος· ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς προσπορίσασθαι τι δέη τῶν ὠφελούντων,

(1) Ἰδ. Zach. v. Lingenthal, *Novellae Constitutiones*. Nov. LXVI σ. 468. Nov. LXVII σ. 476. Nov. LXIX σ. 485 κτλ.

(2) Ἰδ. Παχυμέρους τόμ. Α' σ. 495, 16 κ. ἐ. ἐκδ. Βόννης

(3) Παχυμέρους τόμ. Β', σ. 181, 9.

(4) Παχυμέρους τόμ. Β'. σ. 192, 11 κ. ἐ.

καὶ ἑτέροις οἷς τι προμηθείας οὗτοι μεταδιδόναι σπουδάζουσι, τοῦ
 ἀκράτου ὑπάρχει τοιούτου κατευστοχεῖν. Τοῦτο τοῖς συνετωτέροις τῶν
 ἀνθρώπων ἐν οἷς περ ἂν ποιῶσι παρακολουθεῖν εἰωθὸς οὐχ ἥττον ἔστι
 διαγινῶναι καὶ τῆς τὴν παροῦσαν εἰσενεγκαμένης αἵτησιν ταῖς πράξεσι
 προσεπόμενον, τῆς μιᾶς δὴ ταύτης προσμαρτυρούσης καὶ ταῖς ἄλλαις
 τῶν πράξεων· τὸ γὰρ προσὸν ἀπὸ θεοῦ τῇ βασιλείᾳ δικαίωμα μέγα
 μὲν ἐν τοῖς κατὰ γῆν γνωρίζεται ἅπασιν· οὐ μὴν ὅτι πρόδηλον αὐτῷ
 τὸ περίοπτον, οὐκ ἐπαινετέοι παρὰ τοῦτο κριθήσονται οἱ καὶ λογιζό-
 μενοι τὸν ὄγκον καὶ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ τῆς ὀφειλῆς ἀποσώζοντες
 ἐν τῷ τὴν ὑποταγὴν ἀποδιδόναι καὶ ἔργοις οἷον συνεπιψηφίζεσθαι τῆς
 ἐξουσίας τῷ ὑπερέχοντι. Τοῦτο δὴ τὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας δι-
 καίωμα, καὶ εἰς μεῖζον μὲν ἢν διηρμένον ταπρότερα ἀφοῦ περ πρὸς
 τὴν ἡμετέραν ταύτην ἀρχὴν ὁ πηξάμενος αὐτὴν καὶ συστησάμενος
 δημιουργὸς καὶ συνοχεὺς τοῦ παντός, ἐκεῖνο ἐνιδὼν ἰλέψ βλέμματι
 εἶρηκε· *πλάτυνον τὰ σχοινίσματά σου ἔτι· ἐκπέτασον ἐπὶ δεξιὰ καὶ
 ἄριστερά· πῆξον καὶ μὴ φείσῃ τῶν αὐλαίων·* καὶ μέντοι καὶ ἐξετέλεσε
 καὶ διήγαγεν ἐπὶ πολλαῖς ὅτι κρατυνομένη καὶ αὐξομένη περιόδοις
 ἐτῶν καὶ τῶν χεῖρα ὅτεδῆποτε πειρασμένων ἀντάραι κατευμεγε-
 λοῦσα περιεγίνετο. Εἵτα ἐκκαυθείσης ἄνωθεν ὀργῆς διὰ παιδείαν πάν-
 τως συμφέρουσαν, βήματι τὸ δὴ λεγόμενον ἐκινήθη καὶ μεταπεπτώ-
 κει πρὸς τὸ χεῖρον τὰ πράγματα καὶ ἡ ἀρχὴ ἐς τὸ βραχύτατον συνέ-
 στήλη· καὶ ἐπὶ μετρίοις ὅροις συνεληλαμένη ἐδείκνυτο· πρὸς γὰρ τοι-
 τοῖς ἄλλοις μᾶλλον δέ γε πρὸ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς ἐξεπεπτώκει τῆς
 βασιλευούσης τῶν πόλεων, ἕως ὃ παιδεύων ἔχει τοῦ ἰσχυροῦ μόνον
 καὶ εἰς τέλος μὴ παραδίδους, οὐδ' ἵνα πλήξῃ πλήττων, ἀλλ' ἵνα πρὸς
 τὸ κρεῖττον μετέλθῃται, τά τε ἄλλα τῶν τῆς ἀρχῆς ἐξεργηκότων
 καὶ αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν ἐπανεσώσατο πόλιν, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον
 αὐθις τῇ αὐτοῦ καὶ ἀρωγῇ καὶ συνίρσει τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπανεδράμε.
 Τότε δὴ ἐν τῇ κινήσει τῶν πραγμάτων ἐκείνη ἢ τὰ δυσχερῆ ἐπλεό-
 γασε, τότε πρὸς πολλοὺς πολλὰ τῶν τῆς ἀρχῆς μεταπέπτωκε καὶ ἔτι
 δὴ ἐς τὸ παρὸν πόλεων τινὲς καὶ χωρῶν ἔστιν οἷς τῶν τότε κατα-
 σχόντων ὡς εἰς ἰδιόζουσάν τινα τὴν δεσποτείαν κατέχονται· ἀλλ' ὑπο-
 κύπτουσι τῷ ἡμετέρῳ κράτει καὶ τὴν ὑποταγὴν δικαίως ἀσπάζονται.
 Ἡ μὲντοι τῷ περιποθήτῳ συμπενθέρῳ τῆς βασιλείας μου τῷ σεβα-
 στοκράτορι ἐκείνῳ Κομνηνῷ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Δούκα κατὰ κόσμον

χρηματίσασα σύζυγος εἶτα τὸν μοναδικὸν ζυγὸν ὑποδύσα Κομνηνὴ κυρὰ Ὑπομονὴ ἢ Δούκαινα, τὸ τῆς βασιλείας καλῶς ἐπεγνωκυῖα δικαίωμα, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἐν βεβαίῳ τὴν τῶν προσόντων ἀποφέρεσθαι κτήσιν, οὔτε μὴν καθ' ἓνα τῶν ἐν βίῳ, οὔτε μοναστῶν καταγώγιον, εἰ μὴ τὸ κῦρος ἐπιθεῖη τούτοις βασιλικά διατάγματα, διαπέμπεται τε πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν καὶ τῇ παρ' αὐτῆς συστάσῃ σεβασμῖα μονῇ, τὸ κῦρος τῶν ἐνυπαρχόντων αἰτεῖται διὰ χρυσοβούλλου προσγενέσθαι τῆς βασιλείας μου. Ἔστι μὲν οὖν ἡ οἰκοδομηθεῖσα αὕτη καὶ συστᾶσα παρὰ ταύτης μονῇ, πλησίον που διαχειμένη τοῦ ἄστεος ὃ Φανάριον ὀνομάζεται· τιμᾶται δὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς πανυπεράγνου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἐλεούσης, καὶ ἐπικέκληται οὕτω πῶς τῆς Λυκουσάδος· ἃ δὲ αὕτη τῇ μονῇ προσήρμοσε κτήματα ἐκεῖ μὲν ὅπουδῆποτε τυγχάνουσι διακείμενα· καὶ ταῦτα δέ γε κατωτέρω ἐξ ὀνόματος δηλωθήσεται. Τῇ τοιαύτῃ τοιγαροῦν αἰτήσῃ αὐτῆς οὐκ ἔγνω δέον εἶναι ἡ βασιλεία μου ὑπέρθεσιν τινα δοῦναι, καὶ μὴ παραυτὰ τῷ τέλει ἐναγαγεῖν· ἀλλὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ὥσπερ ἀμειβομένη ταύτην καὶ τῆς τοῦ καλοῦ ἐπιγνώσεως, ἐτοιμότατα κατανεύει πρὸς τὸ αἰτούμενον καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον **λόγον** ἐπορέγει αὐτῇ δι' οὗ καὶ εὐδοκεῖ καὶ προστάσσει καὶ διορίζεται κατέχεσθαι παρὰ τῆς διαληφθείσης σεβασμῖας μονῆς τὰ παρὰ τῆς εἰρημένης συζύγου τοῦ μνημονευθέντος σεβαστοκράτορος προσαρμόσαντα αὐτῇ ὅποιαδήτινα κτήματα· ἃ δὴ καὶ κατὰ μέρος οὕτως ἐπ' ὀνόματος ἔχουσι· χωρίον ἡ Λυκουσάδα ἐν ᾧ καὶ ἡ τοιαύτη ἀνηγέρθη μονή· ἕτερον χωρίον ἡ Βατουσιάνη· τὸ περὶ τὰ Τρίκκαλα χωρίον ὅπερ εὐρίσκεται κατέχουσα ἡ μονὴ μετὰ τοῦ ἐκεῖσε λοετροῦ· μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπιλεγόμενον ἡ Ῥάξα μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων τῶν διαλαμβανομένων κατ' ὄνομα ἐν τοῖς προσοῦσιν αὐτῷ δικαιώμασιν, ἔτι δὲ καὶ τῆς κατεχομένης παρ' αὐτοῦ τοῦ μετοχίου γῆς καὶ τῶν μυλοθεσίων καὶ ἀμπελίων· ἕτερον μετόχιον ὁ Τριστενίκος εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου μου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου· ἕτερον εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων καὶ ἀμπελίων καὶ τῆς προστεθείσης ἀρτίως γῆς Βλαχοκατοῦνα ἡ ἐπιλεγόμενη Πρακτικάτους· χωρίον ἡ Γοριάνη μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ μυλοθεσίων καὶ ἀμπελίων· εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἐζεροῦ σανδάλια δύο μετὰ καὶ ἀλιέων δύο· μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου μου μεγαλομάρτυ-

ρο Δημητρίου ἐν τῷ θέματι Βουναίνης διακείμενον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παροίκων ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ἀμπελίων καὶ μυλοθεσίων· ἔτι τὲ εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἀλμυροῦ χωρίον ἢ Μαγοῦλα· καὶ οἱ Σιμισαράτοι λεγόμενοι σὺν τῇ ἐκεῖσε γῇ τῶν Λεβαχάτων καὶ Ταρωνάτων· ἃ δὴ πάντα κατέξει ἡ εἰρημένη σεβασμία μονὴ τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἑλεούσης κατὰ δεσποτείαν καὶ νομὴν ἀναφαίρετον ὡς καταμέρος διαλαμβάνονται ἐν τοῖς γεγονόσιν ἐπ' αὐτοῖς πρακτικοῖς, ἔτι δὲ καὶ ὡς προσεκυρώθησαν καὶ προσετέθησαν ταύτῃ παρὰ τῆς διαληφθείσης συζύγου τοῦ δηλωθέντος σεβαστοκράτορος· καὶ νεμηθήσεται αὐτὰ ἀνενόχλητα, ἀδιάσειστα τε καὶ ἀναπόσπαστα εἰς ἅπαντα τὸν ἐξῆς καὶ μέλλοντα χρόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀνώτερα πασῶν τῶν κατὰ χώραν ἐπερχομένων δημοσιακῶν ἐπηρειῶν τε καὶ συζητήσεων. Οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀπάντων ἔξει ἐπ' ἀδείας ἐπὶ παντὶ τῷ νῦν καὶ μέλλοντι χρόνῳ λύμην οἰανδῆτινα ἐπάγειν αὐτοῖς ἢ διασεισμόν καὶ ἐπιθεσιν, καὶ ὅτι ἀποτραπήσεται τῇ ἰσχύι καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου **λόγου** τῆς βασιλείας μου πᾶς ὁ τοιοῦτόν τι ἐπενεγκεῖν πειραθησόμενος καὶ δι' ὄχλου ὅλως γενέσθαι τῇ εἰρημένη σεβασμίᾳ μονῇ ἢ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ τοιούτοις κτήμασί τε καὶ δικαίοις· ὡς καὶ ὑπερκεῖσθαι ὀφειλόντων αὐτῶν ἐπηρεαστικῆς ἀπάσης καὶ ἀδίκου χειρὸς καὶ μηδεμίαν ὑφίστασθαι παρὰ μηδενὸς ἀρπαγὴν καὶ λύμην καὶ διενόχλησιν ὡς ἐντεῦθεν εἶναι καὶ τοῖς ἐν τῇ εἰρημένη σεβασμίᾳ μονῇ τὴν μοναδικήν τε καὶ κατὰ θεὸν προελομένοις ἀγωγὴν τε καὶ βίωσιν μεθ' ἡσύχου ταύτην μετιέναι τῆς καταστάσεως καὶ ἀπολαύειν ἀταράχως τῆς θεοφιλοῦς δὴ ταύτης πολιτείας καὶ ὑψηλῆς. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ ἐπεβραβεύθη τῇ διαληφθείσῃ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς πανυπεράγνου μου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς Ἑλεούσης καὶ ὁ χρυσόβουλλος **λόγος** οὗτος τῆς βασιλείας μου ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα **Μάρτιον** τῆς νῦν τρεχούσης **δευτέρας** ἡνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ ἐπτακοσιοστοῦ ἐννενηκοστοῦ **ἑβδόμου** ἔτους· ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος : † **Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκας Ἀγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος.** †

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΙΠΠΟΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ.

Ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 551 ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς ἐν Μονάχῳ Βιβλιοθήκης εἶναι γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ σταχώματος ἡ ἐπομένη σημείωσις :

« αὐτῆς Ὀκτωβρίου ε' ἰνδικτ. α'. Ἐν πόλει Ἀλλα Βασιλεὺς τῆς
» Ἀλαμανίας ἔποισε καθολιέριδες κύρ Ζῶτο Χῶτο ἐκ πόλεως Ἰωαν-
» νίνων καὶ κύρ Νικόλαον Καρατζᾶ ἐκ πόλεως Ἀρτης ».

Ἡ ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ ἀναφερομένη πόλις εἶναι οὐχὶ Ἀλλα ἡ Σαξονικὴ, ἀλλ' ἡ τιρολικὴ Ἀλα· τοῦτο δ' εἰκάζομεν γινώσκοντες ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς ὁ Α' διέτριψεν ἀπὸ τῆς 20 Αὐγούστου μέχρι τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1497 ἐν τῇ πλησίον τῆς Ἀλης κειμένη πόλει Ἰνσβρουκ. Ἐν τοῖς περισωθεῖσιν ἐγγράφοις οὐδαμῶς μνημονεύεται ἡ μετάβασις τοῦ αὐτοκράτορος εἰς Ἀλαν, εἰξεύρομεν μόνον ὅτι τὴν 12 Ὀκτωβρίου εὐρίσκετο οὗτος ἐν Steinach (1).

Τὰ ὀνόματα τῶν Ἡπειρωτῶν, οὓς ἐποίησεν ἱππότας ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσὶν ἄγνωστα ἡμῖν· ὁ ἕτερος τούτων, ὁ Ζῶτο Χῶτο ἦν πιθανῶς ἀλβανικῆς καταγωγῆς, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός του ἐμφαίνεται.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

(1) Βλ. Forschungen zur Deutschen Geschichte. Göttingen, 1862 τ. I. σ. 357 καὶ τὸ αὐτόθι ἀναφερόμενον σύγγραμμα τοῦ Müller, Reichstagstheat. unter Max I. τ. I σ. 532. Ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εὐρίσκετο ἐν Ἀλῇ τῇ 18 Σεπτεμβρίου καὶ τῇ 5 Σεπτεμβρίου ἐξάγεται ἐξ ἐγγράφων τοῦ ἐν Στουτγάρτῃ ἀρχείου· ὅτι εὐρίσκετο αὐτόθι τῇ 26 Σεπτεμβρίου ἐκ τοῦ Schöpfung, Hist. Zar. Bad. VI, 491.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050636